

ترجمه ادبی قرآن با حرکت در دو ریل امانت و شیوایی محقق می‌شود

ادیب و مترجم قرآن کریم با اشاره به ترجمه متون قدسی و تفاوت برگردان این متون با دیگر آثار تصریح کرد: مترجم باید در مسیر ترجمه ادبی قرآن از دو ریل امانت و شیوایی خارج نشود.

ادیب و مترجم قرآن کریم با اشاره به ترجمه متون قدسی و تفاوت برگردان این متون با دیگر آثار تصریح کرد: مترجم باید در مسیر ترجمه ادبی قرآن از دو ریل امانت و شیوایی خارج نشود.

علی موسوی گرمارودی، ادیب و مترجم قرآن کریم در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با اشاره به روند ترجمه‌های ادبی و ویژگی این نوع برگردان‌ها، گفت: در ترجمه وحی و روایات اهل بیت (ع) که از آنها با متون قدسی یاد می‌شود، مترجم به اندازه دیگر متون، آزادی عمل در کاربرد عبارات و واژگان ندارد. ترجمه متون مقدس به حرکت قطار در ریل تعبیر می‌شود، به همان اندازه که با کوچکترین خطایی قطار از ریل خارج و از مسیر خود منحرف می‌شود، ترجمه متون مقدس نیز با کاربرد ناصحیح عبارات و واژگان، مفهوم اصلی را به خواننده منتقل نمی‌کند و از مقصود باز می‌ماند.

وی با بیان اینکه در ترجمه متون قدسی دو ریل امانت و شیوایی بسیار حائز اهمیت است، ادامه داد: این دو ویژگی باید به موازات یکدیگر حرکت کنند تا مفاهیم عبارات به درستی و بدون کاستی به مخاطب منتقل شود. ترجمه این متون از حساسیت بسیاری برخوردار است، مترجم نباید از وفاداری و از زیبایی خارج شود، کوچکترین تغییری مفهوم را دستخوش تحول می‌کند.

مترجمی موفق است که بتواند تا پایان سفر ترجمه، از دو ریل امانت و شیوایی خارج نشود

به گفته برگزیده بیست و نهمین جایزه کتاب سال در بخش ویژه ترجمه‌های قرآن، مترجمی موفق است که بتواند تا پایان سفر ترجمه، از ابتدای سوره توحید تا انتهای سوره ناس، از دو ریل امانت و شیوایی خارج نشود. تمام نقدهای ترجمه‌های قرآن برای این است که خارج شدن مترجم از مسیرهای اصلی نمایان و مشخص شود.

وی در پاسخ به این پرسش که مترجم ادبی متون مقدس تا چه اندازه می‌تواند در برگردان واژگان عبارات و اصطلاحات فارسی را جایگزین کلمات در متن مقدس کند، یادآور شد: بعضی از لغات چون جزء واژگان و اصطلاحات فقهی، کلامی و ... است، نمی‌توان به نحو دیگری ترجمه و واژه‌های ادبی و یا فارسی سره جایگزین آن کرد؛ از جمله این واژگان می‌توان به شرك، نفاق، قصاص، زکات، خمس و ... اشاره داشت.

گرمارودی به نحو و ساختار جملات عربی اشاره و در رابطه با دقت به این موضوع در ترجمه آیات وحی عنوان کرد: نحو جملات در زبان سامی که زبان عربی جزء زیرشاخه‌های آن به حساب می‌آید، کاملاً با زبان فارسی که جزء زیرشاخه‌های زبان هند و اروپایی است متفاوت است. به عنوان نمونه در زبان عربی فعل در آغاز جمله می‌آید، این در حالی است که در زبان فارسی فعل که گزاره جمله محسوب می‌شود، در انتهای جمله قرار می‌گیرد.

موسوی گرمارودی:

مترجم متعهد به تفسیر نیست. علاوه براین، فضای ساختار ترجمه ادبی با شروح تفسیری متفاوت است، از این رو مترجم باید در اثری مجزا به این موضوعات بپردازد

زبان فارسی با همه شیوایی، پاسخگوی ترجمه قرآن نیست

مترجم صحیفه سجادیه با اشاره به توانایی زبان عربی در مقابل دیگر زبان‌ها تصریح کرد: زبان عربی کامل‌ترین زبان است که بعد از آن زبان فرانسه قرار می‌گیرد. در زبان فارسی با این همه شیوایی و توانایی محدودیت‌های متعددی وجود دارد، اما در زبان عربی این محدودیت‌ها دیده نمی‌شود. به عنوان نمونه، در زبان فارسی نشانه‌های نفی تنها منحصر می‌شود به «ن» و ««بی» است، در تاریخچه این زبان هم نشانه‌ای برای این موارد وجود ندارد؛ در حالی که در زبان عربی برای هر حالت نشانه نفی ویژه‌ای در نظر گرفته شده است، مانند ««لا»، ««ن» و ...

گرمارودی گفت: این واژگان و نشانه‌ها که هر کدام براساس کاربرد خود معنایی متفاوت دارند، در زبان وحی نیز آمده است. به عنوان نمونه، نشانه نفی ابد «لن» در آیه «لن تجدُ لِسْتةَ الله تبدیلاً» بیانگر این است که هرگز در سنت‌های الهی اعم از جاذبه زمین، موضوعات علمی اثبات شده و... تغییری ایجاد نمی‌شود. مترجم باید تفاوت هر يك از این واژگان را بداند و نسبت به این موضوع واژگان متناسب را انتخاب کند.

وی در رابطه با ترجمه تفسیری، ساختار متفاوت آن با ترجمه ادبی و چگونگی برقراری ارتباط میان این دو مقوله، عنوان کرد: طبق نظر منتقدان حوزه ترجمه، مترجم باید در برگردان خود مسائل مختلفی چون تاریخی، سیاسی، شأن نزول و... را در پاورقی توضیح دهد تا خواننده در حین قرائت آیات و برگردان با مشکلی از نظر محتوایی روبرو نباشد. من با این موضوع موافق نیستم، چراکه مترجم متعهد به تفسیر نیست. علاوه براین، فضای ساختار ترجمه ادبی با شروح تفسیری متفاوت است، از این رو مترجم باید در اثری مجزا به این موضوعات بپردازد.

وی در پایان روند ترجمه‌های قرآن در سه دهه اخیر را از منظر کیفی و کمی مثبت ارزیابی کرد و افزود: ترجمه‌های خوبی از محققان و پژوهشگران حوزه دین و قرآن در سال‌های اخیر ارائه شده است که هر کدام ویژگی خاصی دارند؛ از این رو نمی‌توان برگردانی را بر دیگری ترجیح داد.